

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Анотація. У статті порушено питання розвитку системи вищої освіти в Україні як чинника побудови економіки знань. Розглянуто напрями розвитку системи вищої освіти в країнах ЄС та визначено, що збільшення обсягів державного фінансування притаманне більш розвиненим країнам із інноваційною моделлю розвитку економіки. Автором виокремлено проблеми та надано рекомендації щодо фінансового забезпечення вищих навчальних закладів в Україні.

Ключові слова: вища освіта, економіка знань, бюджетне фінансування вищої освіти, кредитування вищої освіти.

Табл. 4. Літ. 14.

JEL classification: H41, H52, I22, I23, I28.

На сьогодні система вищої освіти відчуває гострий дефіцит фінансування, а тому обмежуються можливості її матеріально-технічного розвитку. Бюджетне фінансування є досить обмеженим та покриває тільки необхідні для виживання вищих навчальних закладів статті витрат, передусім це заробітна плата персоналу, стипендії та комунальні платежі. Матеріально-технічний розвиток ВНЗ намагаються забезпечувати за власні кошти, які формуються насамперед завдяки платним освітнім послугам. Проблемаю є забезпечення ефективного та достатнього фінансування вищої освіти в Україні. Розв'язання проблеми фінансування матеріально-технічного забезпечення вищих навчальних закладів стане потужним інструментом розвитку, що в результаті сприятиме забезпеченню якості вищої освіти як чинника розвитку економіки знань.

В українському суспільстві сьогодні відбувається широка диску-

сія щодо справедливого розподілу бюджетних коштів на освіту, у тому числі дискутується можливість доступу приватних ВНЗ до бюджетного ресурсу, принципу розподілу коштів «гроші ходять за студентом», державного кредитування здобуття вищої освіти тощо. Питання розвитку вищої освіти та становлення економіки знань досліджували провідні вітчизняні вчені: В. Александров, Ю. Бажал, В. Геєць, Б. Кваснюк, С. Лондар, В. Семиноженко, А. Чухно та ін. Однак актуальним залишається наукове обґрунтування побудови ефективної системи фінансування, що забезпечить високу якість вищої освіти як чинника розвитку економіки знань.

Основною метою статті є дослідження ролі державного фінансування вищої освіти як чинника розвитку економіки знань та розроблення рекомендацій щодо диверсифікації джерел фінансування.

Економіка знань розкриває нові роль і місце інтелекту людини в су-

часному суспільстві, вплив інформації як головної продуктивної сили і суб'єкта виробництва на розвиток економічної системи [1]. На сучасному етапі розвитку України система вищої освіти набуває особливо-го значення у побудові економіки знань.

Відповідно до рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2015–2016 рр. Україна посіла 14-те місце серед 144 країн за кількістю громадян, котрі здобувають вищу освіту [2]. Водночас доволі низькою залишається якість вищої освіти, про що свідчить невизнання вітчизняних дипломів у більшості розвинутих країн світу. Слабким залишається взаємозв'язок між ВНЗ і суб'єктами господарювання в частині запровадження інноваційних технологій у виробництво.

Провідні держави вже сьогодні побудували інноваційну модель розвитку економіки. За оцінками експертів, нові знання забезпечують 70–85 % приросту ВВП розвинутих

країн. Зокрема, у 20 країнах, де працює 95 % вчених світу, прибуток на одну особу щороку збільшується на 200 дол. США [3].

У країнах ЄС вища освіта переважно фінансується з державного бюджету. Державне фінансування відображає традиційну модель фінансування, яка має на меті підтримку функціонування державної вищої освіти та забезпечення рівних можливостей доступу до неї. Перевагами цієї моделі є активна та диверсифікована участь у вищій освіті у країнах із високим рівнем доходів та з великими фінансовими ресурсами [4].

Збільшення державного фінансування вищої освіти спостерігається в Німеччині, Норвегії, Швеції, Австрії, Бельгії (Фландрія) та Польщі. Водночас державне фінансування зменшується у Греції та Угорщині. Безперечно, зростання обсягів фінансування залежить від рівня економічного розвитку країни (табл. 1).

Також аналітики відзначають, що зміни у фінансуванні вищої освіти

Таблиця 1

Зміни державного фінансування вищої освіти в країнах ЄС у 2008–2014 рр.

Країни ЄС	Збільшення/зменшення (+/-) фінансування вищої освіти, %
Німеччина, Норвегія, Швеція	+(20–40)
Австрія, Бельгія (Фландрія)	+(10–20)
Польща	+(5–10)
Ісландія, Нідерланди, Португалія	До -5
Хорватія, Словенія	-(5–10)
Іспанія, Чеська Республіка, Сербія, Словацька Республіка	-(10–20)
Ірландія, Італія, Литва, Великобританія	-(20–40)
Греція, Угорщина	Більш як -40

Джерело: складено автором за Мосьпан Н. В. Тенденції розвитку механізмів фінансування вищої освіти в Європейському Союзі / Н. В. Мосьпан // Народна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2644; Пчелінцева І. Освітній кредит / І. Пчелінцева // Вища школа. – 2005. – № 2. – С. 95–100, [5, 9].

по-різному вплинули на діяльність університетів у всіх країнах ЄС. Скорочення фінансування наукових досліджень (research funding) були проведені в Словенії (більше 10 %), Іспанії, Греції та Ірландії. Зокрема, в останній із названих країн поточні скорочення фінансування наукових досліджень мали негативно вплинути на здатність ВНЗ залучати та утримувати найкращих дослідників і вчених. Водночас у Норвегії збільшили обсяги фінансування вищої освіти в частині підвищення кількості докторантів, що справило позитивний вплив [5].

У країнах ЄС державні видатки на вищу освіту коливаються у межах 3–0,8 % ВВП. В Україні видатки на вищу освіту коливалися у межах 6,6 % у 2010 р. до 1,9 % у 2017 р. (табл. 2).

Від 2014 р. реформа у сфері вищої освіти в Україні тісно пов'язується з імплементацією та реалізацією нової редакції Закону «Про вищу освіту» [6]. Цей нормативно-правовий акт, до розроблення якого залучалась широка академічна спільнота, спрямовується на наближення української сфери вищої освіти до сучасних європейських стандартів та відкриває шлях до розв'язання багатьох проблем вітчизняної вищої школи [7]. Згідно зі ст. 71 Закону України «Про вищу освіту» [6] фінансування державних ВНЗ здійснюється за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством, з дотриманням принципів цільового та ефективного використання коштів, публічності та прозорості у прий-

Таблиця 2
Державні витрати на вищу освіту
(2010–2016 рр. усереднено)

Країна	Державні витрати на вищу освіту, % ВВП
Данія	2,40
Естонія	1,30
Італія	0,80
Латвія	0,80
Литва	1,30
Німеччина	1,30
Польща	1,07
Угорщина	1,00
Україна	2,30
Фінляндія	2,20
Франція	1,30
Чехія	1,00

Джерело: складено автором за Мосьпан Н. В. Тенденції розвитку механізмів фінансування вищої освіти в Європейському Союзі / Н. В. Мосьпан // Народна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2644; Пчелінцева І. Освітній кредит / І. Пчелінцева // Вища школа. – 2005. – № 2. – С. 95–100, [5, 9].

нятті рішень. Розміри бюджетних призначень на підготовку фахівців з вищою освітою, а також на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів встановлюються у Державному бюджеті України на відповідний рік.

Формування та розміщення державного замовлення відбуваються відповідно до ст. 72 Закону «Про вищу освіту» [6]. Показники державного замовлення на підготовку фахівців із вищою освітою формуються за рівнями вищої освіти та спеціальностями з урахуванням середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфе-

рі економічного розвитку і торгівлі, у порядку, встановленому законом, за участі ВНЗ, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, роботодавців та їх об'єднань. Загальний обсяг державного замовлення для підготовки фахівців ступенів молодшого бакалавра, бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямувань) на поточний рік становить не менш як 51 % від кількості випускників загальноосвітніх навчальних закладів, котрі у поточному році здобули повну загальну середню освіту. Загальний обсяг державного замовлення на підготовку фахівців ступеня магістра на поточний рік становить не менш як 50 % від кількості осіб, які у поточному році здобудуть ступінь бакалавра за державним замовленням. Загальний обсяг державного замовлення на підготовку фахівців ступеня доктора філософії на поточний рік становить не менш як 5 % від кількості осіб, котрі у поточному році здобудуть ступінь магістра за державним замовленням. Показники державного замовлення в розрізі спеціальностей і рівнів вищої освіти оприлюднюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку і торгівлі, на його офіційному веб-сайті не пізніше як за 30 календарних днів до початку вступної кампанії.

Також за Законом України «Про вищу освіту» [6] вищий навчальний заклад, що має статус дослідницького, має переважне право на отримання державного замовлення на підготовку фахівців ступеня магістра в обсязі до 75 % обсягу випуску бакалаврів, які навчалися за кошти

державного бюджету в цьому вищому навчальному закладі, а обсяг державного замовлення на підготовку фахівців ступеня доктора філософії – до 20 % обсягу випуску магістрів, які навчалися за кошти державного бюджету в цьому вищому навчальному закладі. Розміщення державного замовлення здійснюється на конкурсних засадах на принципах добросовісної конкуренції, відкритості та прозорості, рівноправності, об'єктивного та неупередженого оцінювання пропозицій учасників конкурсу.

Утім зазначений Закон не закладає підвалин ефективного, прозорого та достатнього фінансування системи вищої освіти України. Натомість слід побудувати ефективний фінансовий механізм цієї системи як елемент державної політики в галузі освіти, який складатиметься з відповідних методів, форм, інструментів та важелів. На сьогодні кількість студентів ВНЗ, котрі навчаються за рахунок державного бюджету, становить менше половини від загальної чисельності студентів ВНЗ (табл. 3).

Відповідно до статті ст. 41 Закону України «Про вищу освіту», державна цільова підтримка для здобуття вищої освіти надається у вигляді: повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів; пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти; соціальної стипендії; безоплатного забезпечення підручниками; безоплатного доступу до мережі Інтернет, систем баз даних у державних та комунальних навчальних закладах; безоплатного проживання в гуртожитку; інших заходів, затверджених Кабінетом Міністрів України [6].

Таблиця 3

Динаміка кількості студентів ВНЗ за джерелами фінансування навчання

Показники	I-II рівнів акредитації			III-IV рівнів акредитації			I-IV рівнів акредитації		
	2010/11	2014/15	2015/16	2010/11	2014/15	2015/16	2010/11	2014/15	2015/16
Усього студентів, осіб у тому числі навчаються за рахунок:	351444	251271	230110	2066667	1437955	1375160	2418111	1689226	1605270
державного бюджету	127825	87929	82793	798571	663194	649225	926396	751123	732018
місцевих бюджетів	76520	69917	64724	14486	12201	14722	91006	82118	79446
органів державної влади, юрідичних осіб	250	147	716	8374	10223	9520	8624	10370	10236
фізичних осіб	146849	93278	81877	1245236	752337	701693	1392085	845615	783570
Частка студентів (%), які навчались за рахунок:									
державного бюджету	36,3	35,0	36,0	38,6	46,1	47,2	38,3	44,5	45,6
місцевих бюджетів	21,8	27,8	28,1	0,7	0,8	1,1	3,8	4,9	4,9
органів державної влади, юрідичних осіб	0,1	0,1	0,3	0,4	0,7	0,7	0,4	0,6	0,6
фізичних осіб	41,8	37,1	35,6	60,3	52,4	51,0	57,5	50,0	48,9

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Порядок державного кредитування здобуття вищої освіти затверджений постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання цільових пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти» [8]. Відповідно до згаданої постанови, цільовий пільговий державний кредит для здобуття вищої освіти за денною, вечірньою та заочною формами навчання у ВНЗ незалежно від форми власності можуть одержати молоді громадяни України віком до 28 років, котрі успішно склали вступні іспити (на сьогодні загальне незалежне оцінювання) або навчаються на будь-якому курсі ВНЗ (одержувачі кредиту). Кредит надається тільки один раз на навчання за однією і тією ж спеціальністю для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра у ВНЗ, що функціонує на території України.

Відповідно до постанови, кошти на надання кредитів передбачаються в Державному бюджеті України Міністерством освіти і науки України для оплати навчання у ВНЗ усіх форм власності, крім комунальної. Розмір кредиту визначається щороку до 1 квітня ВНЗ державної форми власності, виходячи з вартості навчання (за винятком стипендії) відповідно до форми навчання й затверджується центральним органом виконавчої влади, у підпорядкуванні якого перебуває заклад.

Загальні обсяги пільгового довгострокового кредитування на здобуття освіти з початку ухвалення постанови наведено в табл. 4.

Державне пільгове кредитування на здобуття вищої освіти розпочалося у 2004 р., тобто термін спла-

ти процентів та тіла кредиту ще не настав. Сума кредиту повертається зі сплатою 3 % річних протягом 15 років, починаючи з дванадцятого місяця після закінчення навчання у ВНЗ, до державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та інших місцевих бюджетів із виплатою щороку однієї п'ятнадцятої частини загальної суми одержаного кредиту та процентів за користування ним. Одержувач кредиту на навчання за рахунок державного бюджету повертає кредит та проценти за користування ним через ВНЗ на рахунки Міністерства освіти і науки України, інших центральних органів виконавчої влади, у підпорядкуванні яких перебуває заклад, із подальшим зарахуванням коштів до Державного бюджету України.

Загалом із наведених у табл. 4 даних важко зробити висновки про ефективність і прозорість надання державних пільгових кредитів. Ми можемо лише констатувати, що загальна динаміка їх надання звелася до нуля у 2016 р., тоді як, наприклад, у 2009 р. становила понад 9 % загального обсягу фінансування вищої освіти, що є досить вагомим.

У постанові [8] зазначається, що розпорядники бюджетних коштів забезпечують цільове та ефективне використання коштів, передбачених у відповідному бюджеті для надання кредитів. Ці кошти використовуються з урахуванням необхідності виконання бюджетних зобов'язань минулих років, узятих на облік в органах Казначейства, у разі їх відповідності паспорту відповідної бюджетної програми.

На думку науковців, державне пільгове кредитування в Україні за-

Динаміка державного пільгового довгострокового кредитування на здобуття освіти, тис. грн

Рік	Надання кредитів		Повернення кредитів	
	План	Факт	План	Факт
2004	13 500,0	н/д	0	0
2005	13 500,0	н/д	0	0
2006	14 715,0	н/д	0	0
2007	14 715,0	14 715,0	0	0
2008	14 715,0	14 715,0	0	0
2009	14 715,0	14 715,0	0	0
2010	14 715,0	8 869,5	0	0
2011	5 300,0	5 300,0	0	0
2012	5 000,0	5 000,0	0	0
2013	5 000,0	1 773,2	0	0
2014	0	0	0	0
2015	0	0	0	0
2016	0	0	0	0

Джерело: складено за даними Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.

безпечує доступність вищої освіти, створення сприятливих економічних умов для отримання освітнього кредиту, адресність бюджетного кредитування, особисту відповідальність осіб, котрі отримали кредит [9]. Утім неможливо проаналізувати ефективність цих бюджетних витрат (те, які вищі навчальні заклади отримували кошти з державного бюджету в рамках кредитування навчання), а також персональний склад одержувачів кредитів. Тобто доцільно забезпечити прозорість державного кредитування здобуття вищої освіти з метою уникнення нецільового витрачання бюджетних коштів. Крім того, вважається за необхідне передати функції кредитування державним банкам, передусім Ощадбанку, що зменшить наванта-

ження на бюджет та забезпечить цільове використання коштів. Необхідно ухвалити спеціальну програму кредитування вищої освіти Ощадбанком на пільгових умовах та на тривалий термін (від 10 до 20 років).

Стосовно кредитування також зауважимо, що студенти у Великобританії та ЄС мають доступ до студентської позики (government-backed student loans), яка погашається на основі прибутку (income-contingent basis). Така позика субсидується, оскільки процентні ставки безпосередньо пов'язані з інфляцією та списується після певного періоду часу. У майбутньому 45 % позик, отриманих студентами, не будуть відшкодовані урядом [10].

В умовах фінансово-економічної кризи та істотного обмеження фі-

нансових можливостей населення актуалізується питання посилення державної підтримки, у тому числі приватних навчальних закладів. Зважаючи на той факт, що у світі домінує теза про необхідність розвитку економіки знань, вища освіта стає одним із найважливіших елементів економічної системи. Економіка знань – це така економічна система, де виробництво товарів і послуг відбувається на основі наукомісткої активності, що прискорює технічний та науковий прогрес, і ключовими є інтелектуальні ресурси – освіта. Для суспільства знань визначальними є процеси, пов'язані зі створенням нових знань, їх переданням через освітній процес, поширенням і використанням у виробництві. Джерелом зростання економіки знань є як спеціалізовані (наукові), так і повсякденні знання, у результаті використання яких, поряд із природними ресурсами, капіталом і працею, домінуючим фактором стають процеси накопичення й використання знань, унаслідок чого постійно зростає конкурентоспроможність економіки, а також підвищується значення якості та достатності фінансування вищої освіти [11–14].

З огляду на викладене, основним завданням вищої освіти в економіці знань є формування людського капіталу, створення, збереження, поширення та використання знань, що потребує забезпечення якості освіти та відповідного ефективного фінансування. У свою чергу, ефективне фінансування передбачає цільове та

прозоре використання бюджетних коштів, зокрема необхідним є подальший розвиток кредитного механізму здобуття вищої освіти.

Також доцільно врахувати пропозиції експертів Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та розглянути можливості відмови державних ВНЗ від статусу бюджетної установи, що дасть їм змогу розширити можливості залучення та використання фінансових коштів із різних джерел. Така зміна статусу передбачає всебічне вивчення переваг і недоліків, визначення шляхів нормативно-правового забезпечення функціонування ВНЗ – державних підприємств.

Крім того, у процесі вдосконалення системи фінансування доцільно зосереджувати фінансування на потужних університетах світового рівня із значним викладацьким та науковим потенціалом, у тому числі за рахунок зниження видатків на ВНЗ, які не мають перспектив науково-педагогічного розвитку.

Насамкінець зазначимо, що за будь-якої моделі фінансування ВНЗ кошти необхідно спрямовувати передусім на оновлення матеріально-технічної бази (сучасні лабораторії, дослідницьке обладнання тощо) та оплату праці науково-педагогічного складу (насамперед провідних учених, які працюють у цих навчальних закладах). Лише за дотримання таких умов можна буде побудувати в Україні університети світового рівня.

Список використаних джерел

1. Економіка знань та її перспективи для України: наук. доп. / Ін-т економічного прогнозування НАН України / за ред. В.М. Гейця. – Київ: ІЕП НАНУ, 2005. – 168 с.
2. The Global Competitiveness Report 2015–2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf.
3. Рак Н. Є. Економіка знань: сутність та фактори управління знаннями / Н. Є. Рак // Регіональна економіка. – 2009. – № 3. – С. 224–232.
4. Salmi J. Scenarios for Financial Sustainability of Tertiary Education. Higher Education to 2030 / J. Salmi. – Vol. 2: Globalisation. – OECD, 2009. – P. 285–323 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfdrps.si/Files/Knjiznica/higher%20educational%202030%20OECD.pdf>.
5. Мосьпан Н. В. Тенденції розвитку механізмів фінансування вищої освіти в Європейському Союзі / Н. В. Мосьпан // Народна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2644.
6. Про вищу освіту: закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1450097250371062>.
7. Реформа вищої освіти України: реалізація профільного закону в 2014–2016 рр. (Shadow Report). – Київ: USAID 2016. – 23 с.
8. Про затвердження Порядку надання цільових пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 16.06.2003 № 916 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/916-2003-%D0%BF>.
9. Пчелінцева І. Освітній кредит / І. Пчелінцева // Вища школа. – 2005. – № 2. – С. 95–100.
10. EUA Public Funding Observatory, 2014. – 21 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eua.be/Libraries/Governance_Autonomy_Funding/PFO_analysis_2014_final.sflb.ashx.
11. Smith K. What is the ‘Knowledge Economy’? Knowledge Intensity and Distributed Knowledge Bases / Keith Smith // UINTECH Discussion Paper Series. – 2002. – № 6. – 29 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intech.unu.edu/publications/discussion-papers/2002-6.pdf>.
12. Powell W. The Knowledge Economy / Walter W. Powell, Kaisa Snellman // Annual Review of Sociology. – 2004. – № 30. – P. 199–220 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://web.stanford.edu/group/song/papers/powell_snellman.pdf.
13. OECD glossary of statistical terms. Knowledge-based economy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6864>.
14. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України. Економіка знань – модернізацій-ний проект України / [Геєць В. М., Александрова В. П., Бажал Ю. М. та ін]; за ред. В. М. Гейця, В. П. Семиноженка, Б. Є. Кваснюка. – Київ : Фенікс, 2007. – 544 с.

STATE FINANCING OF HIGHER EDUCATION AS A FACTOR OF DEVELOPMENT OF ECONOMICS KNOWLEDGE

Summary: *The article raises issues of the development of the system of higher education in Ukraine as a factor in building a knowledge economy. Today, the higher education system is experiencing a sharp shortage of financing, and therefore the possibilities of its material and technical development are limited. The problem is to provide effective and sufficient funding for higher education in Ukraine. The solution to the problem of financing the material and technical support of higher educational institutions will be a powerful tool for development, which will, as a result, contribute to ensuring the quality of higher education as a factor in the development of the knowledge economy. The directions of development of the system of higher education in the EU countries are considered and it is determined that the increase of the state financing is inherent in more developed countries with an innovative model of economic development. The increase in public funding for higher education is observed in Germany, Norway, Sweden, Austria, Belgium (Flanders) and Poland. Leading countries have already built an innovative model of economic development. Given the fact that the thesis on the necessity of developing a knowledge economy dominates in the world, higher education becomes one of the most important elements of the economic system. Knowledge economy is such an economic system in which production of goods and services takes place on the basis of high-tech activity, which accelerates technical and scientific progress, and where key intellectual resources are education. For a knowledge society, processes are related to the creation of new knowledge, their transmission through the educational process, the dissemination and use in production. Knowledge economy is defined as an economy in which the source of growth is both specialized (scientific) and everyday knowledge, which, as a result of which, along with natural resources, capital and labour, the processes of accumulation and use of knowledge become the dominant factor, resulting in the constantly growing competitiveness of the economy, as well as an increase in the quality and adequacy of funding for higher education.*

Key words: *higher education; knowledge economy; budget financing of higher education; credit funding of higher education*